

מראי מקומות לעיון בדף היומי

בית מדרש גבוה לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ו
מיסדה של עמותת "משולי ערימת" לחוב שאנת אריה 17/25 קרית ספר 71919 מחייעין עלית ארץ ישראל

גליון מספר 315

הוציאה ע"י בנים הנה"ג הרי"ד אברהם אליעזר מרקוביץ שליט"א לונדון

בס"ד, ג' חשוון התשע"ו מסכת בבא בתרא דף סא - דף סז

ד' אמות. דמהא דשנינן, דגבי בור ודות לא בעינן ד' אמות משום דהא תשמישא לחוד והא תשמישא לחוד, משמע, דחדר דתשמישו שוה לתשמיש הבית אינו נבדל מן הבית אם אין לו ד' אמות.
ט' גמ', אלא מעתה גבי בור וכו'. כתב הריטב"א, דאין לומר, דמיירי דאית בבור ארבע אמות. דהא סתם בור דבית אינו ארבע אמות, משום דסתם בית הוי ארבע אמות, והוא הדין בבית גדול. וכתב, דהוה מצי לשנויי, דבור פחות מארבע אמות הוי חשוב משום דראוי לשימושו אפילו בפחות מארבע אמות, אבל ביציע לא. אלא דעדיפא משנינן, וחדא מתרתי נקטינן.
י' רשב"ם ד"ה ה"ג, בסוה"ד, והלא סתם בור לא הוי ארבע אמות רוחב דבור קצר הוא. כתב הרש"ש, דיש להביא ראיה מהא דתנן בבבא קמא (ג): מה בור שיש בו כדי להמית עשרה טפחים, ואיתא בבבא קמא (נא): דברוחבה יתר על עומקה לכולי עלמא אין בו הבל ואינו מויק. ואם כן, סתם בור לא הוי יותר מעשרה טפחים רוחב.

דף סב ע"ב
יא) תוס' ד"ה לא צריכא, מספקא לר"י ביציע וכו'. אבל בעליות דרבינו יונה כתב, דפשיטא דאינה מכורה. וכן כתב הנימוקי יוסף (לג: מדפי הרי"ף), שכן נוטה דעת הרנב"ר.
יב) תוס' ד"ה אלא דקרו, בתוה"ד, ולפי זה הא דכתיב בכל הספרים וכו'. העיר המהרש"א, דלרשב"ם ד"ה כוליה זבין שכתב, דליכא דקרו לבית בית ולבירה בירה, לא שייך ליישב הא דכתבו התוס' דאיכא נמי דקרו לבירה בירה. ואם כן, צריך ליישב לדבריו מה שהעירו התוס' מהא דכתיב בכל הספרים "לבירה נמי בית". ואפשר, דבספרי הרשב"ם לא היתה הגירסא כן, אלא "דלבירה קרו ליה בית".

יג) רשב"ם ד"ה בבקעה גדולה, בסוה"ד, והדמים מודיעין ליכא למימר לא גבי בירה ולא גבי בקעה דהא אין אונאה לקרקעות. הקשה הריטב"א, דהא דאין אונאה לקרקעות היינו כשהמכר מסויים ואין ספק, ומשום דאמרין דהמוכר רוצה לייקר. אבל היכא דיש ספק מה מכר, אין לתלות בהא דאין אונאה לקרקעות.

יד) גמ', האי מאן דמזבני ליה מידי לחבריה צריך למכתב ליה לא שוירית וכו'. כתב הרא"ש (סימן ב), דהני מילי בדאיכא דקרו לבירה בית, אבל באתרא דקרו לבירה בירה ולבית בית, אפילו כתב ליה הכי לא זבין ליה אלא בית, משום שאין בירה בכלל בית, ואינה בכלל "זביני אלין".

טו) גמ', שם. פסק הטור (ח"מ סימן קטז), דהמוכר קרקע שוב שיכתוב "ולא שוירית בזביני אלין כלום". וביאר הבי"ח (שם סק"ב), דלא חייבוהו בכך משום דטעם התקנה כדי להסתלק מן הדינים והטענות או לשופרא דשטרא. אבל הרמב"ם (פכ"ד ממכירה הי"ד) פסק, דצריך לכתוב כן.

טז) גמ', אמר ליה ארעתא סתמא מיעוט ארעתא שתיים. כתב המאירי, דהוא הדין באמר "שדות". וכן פסק הרמב"ם (פכ"א ממכירה הי"ח).
יז) תוס' ד"ה ארעתא תרתי, והא דאמר בהשואל וכו' רפיך ביה כל פרדסי

פרק המוכר את הבית
דף סא ע"א
א) מתני', ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים. בביאור הגר"א (ח"מ סימן תכז סק"ג) הוכיח מכאן, דשיעור מעקה עשרה טפחים, כדפסק השולחן ערוך (ח"מ סימן תכז סעיף ה), והרמב"ם (פי"א מרוצח ושמירת נפש ה"ג). אמנם המרומי שדה הקשה, דמדפירשה המשנה לשיעור מעקה ולא פירשה לשיעור בור ודלת, משמע דיש מעקה שהוא פחות מעשרה טפחים. ועוד, דר' יהודה הא אמר אף על פי שאינו גבוה עשרה טפחים. ומשום הכי הוכיח כהראב"ד (פי"א מרוצח ושמירת נפש ה"ג), דבמקום דריסת רגל בעינן עשרה טפחים, אבל בשאר מקומות סגי בשלשה טפחים.
ב) מתני', ר' יהודה אומר וכו'. ביאר היד רמה (אות א), דתנא קמא סובר, דבין אם מוקף הגג במחיצה אף משאר רוחות, ובין אינו מוקף אלא מאותו צד דצריך מעקה, אם יש לו מעקה באותו צד גבוה עשרה טפחים, אין הגג בכלל. ורבי יהודה סובר, דמוקף מחיצה מג' רוחות, ואית ליה צורת הפתח ברוח רביעית, אינו בכלל. אבל אם אינו מוקף בג' רוחות, אינו חשוב והוי בכלל בית.
ג) גמ', אפתא רב יוסף אמר בדקא חלילה. פירש רשב"ם ד"ה אפתא, דהיינו בנין נמוך אצל הבית מצידו או מאחוריו. וברשב"ם ד"ה בדקא חלילה פירש, דהיינו נמי אפתא אלא שעשוי חלונות חלונות. אבל הרי"ף (לג: מדפי הרי"ף) פירש, דאפתא היינו עלייה שעל גבי הבית, ואין לה פתח מבחוץ, אלא עושין לה ארובה במעזיבה שעל גבי הבית, ובדקא חלילה הוי חדר סביבות כתלי הבית מבחוץ. וביאר הריטב"א, דמשום הכי נקרא "חלילה", מלשון חזור חלילה, שעושים אותו סביבות הבית.
ד) גמ', צלע דכתיב והצלעות צלע אל צלע וכו'. תמה השיטה מקובצת בשם הראב"י, אמאי אייתי לה מיוחזקאל (מא, ו), הא הוה ליה לאתווי מבנין שלמה דכתיב במלכים (א, ו, ה), דמהא מייתינן לעיל. והניח בצריך עיון.
ה) תוס' ד"ה ואיבעית אימא, תימה לר"ת ולר"י וכו'. עוד תירץ הריטב"א, דבעינן לאתווי ממתניתין שהיא מבוארת יותר מן הפסוק, וכאילו פירש על ידה את הפסוק.
ו) תוס' ד"ה והתא שש, בתוה"ד, ועוד נראה לר"י וכו'. ביאר המהרש"א, דהשתא ניחא הא דנקטינן מידת התיכונה דיש בה שש אמות שלימות, אבל בתחתונה ועליונה לא היו האמות שלימות.
ז) גמ', אמר מר זוטרא והוא דהוי ארבע אמות. תוס' רי"ד הביא מירושלמי (פרקין ה"א), דבעינן ארבע אמות על ארבע אמות בגובה עשרה טפחים, ומקורה ומגופף. וכן כתב היד רמה (אות יג). והוכיח, מהא דאיתא בסוכה (ב), דבעינן דתהא סוכה גבוהה עשרה טפחים, אף דסגיאה לה ברוחב שבעה טפחים, כדאיתא בסוכה (ג). וכל שכן הכא דבעינן ארבע אמות.
ח) גמ', שם. הרא"ש (סימן א) הסתפק, אי דווקא ביציע בעינן ד' אמות אבל בחדר לא, מדאמר מר זוטרא מילתיה איציע. או דילמא, הוא הדין חדר בעינן

מצד ראובן, ותוס' ד"ה מצד ראובן, דאם היה כותב סתם בתוך שדות ראובן ושמעון, אתי לחלוק חצי השדה באלכסון. **ובעליות דרבינו יונה** כתב, דהיו נותנים לו תלם אחד על פני מזרח ואחד על פני צפון.

(ו) **רשב"ם ד"ה סיים לו,** בסוה"ד, או דלמא לא מכר לו אלא תלם באלכסון מקרן לקרן שתי וערב כזה. עיין הציור **ברשב"ם**. **ובעליות דרבינו יונה** פירש, דדילמא נמי לא קנה אלא מקום הקרנות בלבד. וכן פירש **רבינו יצחק קרקושא**.

(ז) **גמ', כמין גאם מהו.** ביאר **בעליות דרבינו יונה** בשם ר"ח, דמיצר לו כל רוח מזרחית וכל רוח צפונית, ודרומית ומערבית לא מיצר לו. והקשה, דאיתא לעיל, מיצר ראובן מזרח ומערב ומיצר שמעון צפון ודרום, צריך לכתוב מיצר ראובן רוחין תרין ומיצר שמעון רוחין תרין. ומשמע, דאי לא הכי אלא מיצר לו מזרח וצפון, פשיטא דלא קנה כל השדה. והניח בצריך עיון.

(ח) **גמ', שם.** כתב **בעליות דרבינו יונה**, דבכל ענין אין נותן פחות מט' קבין במקום אחד. אבל יכול לתת בב' מקומות, אפילו שכתב בשטר "שדה" בלשון יחיד, משום דלהכי מיצר לו בענין שיהא בב' מקומות. ובשם **יש אומרים** כתב, דבעינן שיהא החלק כולו מחובר ויהא בו ט' קבין.

דף סב ע"ב

(ט) **רשב"ם ד"ה בסירוגין מהו,** כגון שהיו מקיפין אותו וכו'. והמגיד **משנה** (פכ"א ממכירה הט"ז) ביאר, **דהרמב"ם** (שם) סובר, דמיירי שסיים בכל רוח ורוח את אמצע הרוח, ואילו את הגאם שבקרנות לא סיים.

(י) **גמ', בסירוגין מהו תיקו.** פסק **הרא"ש** (סימן ד), דנותנים לו הפחות. והרמב"ם (פכ"א ממכירה הט"ז), **והשולחן ערוך** (חור"מ סימן ריט סעיף ד) פסקו, דקונה **כפי מה שמיצר לו** וכפי מה שיראו הדיינים. וכתב **המגיד משנה** (פכ"א ממכירה הט"ז) דהיינו שודא דדייני. **והש"ך** (חור"מ סימן ריט סק"ב) הביא, **שהבדק הבית תמה על כך.** וכתב, דנראה דאין כוונת **הרמב"ם** לשודא, אלא לפי מה שיראו הדיינים שיעור שמכר לו. והביא ראיה, מהא דבגוונא דלא מיצר מיצר רביעי, איתא להלן דהוי שודא דדייני. ופסקו **הרמב"ם** (פכ"א ממכירה הט"ז), **והשולחן ערוך** (חור"מ סימן ריט סעיף ב), דהדבר מסור לבית דין, וכפי מה שיראו **ולא יזוה דרך שדעתן נוטה יעשו**. ומשמע מהא דשינו לשונם בהאי דינא, דדווקא בהאי הוי שודא דדייני וכדפסקינן במכילתין להלן. אבל בגוונא דסירוגין, לא אמרינן שודא דדייני.

(יא) **גמ', קנה הכל חוץ ממצר רביעי.** פירש **רשב"ם ד"ה חוץ ממצר,** דהתלם עצמו של מיצר רביעי לא קנה. **ובעליות דרבינו יונה** בשם **הרב ר' יוסף הלוי** כתב, דחלק רביעי של השדה לא קנה, דחולקים אותה בארבעה פסקי באלכסון. וביאר **המגיד משנה** (פכ"א ממכירה הט"ז), דהחלוקה נעשית באופן זה: . והקשה **בעליות דרבינו יונה**, דלישנא דאיתא **להלן** דשמעינן דבשדה לא שייר מידי לא אתי שפיר, דהא שייר. **והריטב"א** בשם **יש מפרשים** כתב, דחלק רביעי לא קנה, ובאופן זה: . ודחה, דמיצר רביעי לא משמע הכי. ועוד, דאמרינן עלה "והוא דמיבלע", והא חלק רביעי לעולם מובלע. ומשום הכי פירש **כהרשב"ם**.

(יב) **גמ', ורב אסי אמר לא קנה אלא תלם אחד על פני כולה.** כתב **הריטב"א**, דבעינן שיהא באותו התלם תשעה קבין.

(יג) **גמ', ומדשייר במצר שייר נמי בכולהי.** כתב **התורת חיים**, דלפי הר"י מיוגש שפירש, דחולקים השדה בארבעה פסקי אלכסון (הובא לעיל אות יא), אתי שפיר, הא דאמרינן דמדשייר במיצר בגוף השדה, שייר נמי בכל השדה. אבל **לרשב"ם ד"ה חוץ ממיצר שפירש**, דלרב שייר רק מיצר רביעי, קשה, מדוע אם שייר האי מיצר שייר בגוף השדה. והניח בצריך עיון.

(יד) **גמ', אמר רבא הלכתא קנה הכל חוץ ממצר רביעי וכו'.** כתב **הריטב"א**, דלא אמר רבא הלכתא כרב בלשון סתמא, משום דבעי לחלק במיצר רביעי דבעינן תרתי למעליותא, וללישנא בתרא חדא למעליותא.

(טו) **גמ', והוי תשעת קבין.** כתב **הרשב"א**, דמשום דאיירינן בשדה דבפחות

וכו'. ותירץ **הרשב"א**, דלא גרסינן התם "פרדיסי" אלא "פרדיסאי". וביאר, דכשמקדים הקרקעות לשם הקרקע, אמרינן מיעוט ארעאת שתיים, אלא דמברר מאלו קרקעות מוכר לו. אבל כשאינו מקדים הקרקעות אלא אומר ביחד "פרדיסאי", כוונתו לכל פרדיסי. וסיים, דכשאומר "בְּקַרְקָעוֹת שְׁלִי" או "בְּקַרְקָעוֹת שֶׁל בַּת חַיִּיא", הרי הכל בכלל. ועיין להלן אות יט.

(יח) **בא"ד, בתוה"ד,** דאין נראה לחלק דהא מיירי התם וכו' שנגמרה חזקתו שדר בה וכו'. הקשה **הקובץ שיעורים** (אות רע), נהי דהשתא כבר דר, מכל מקום כיון דבתחילת החודש יש לחלק ולומר דבקרקע לא מיקרי מוחזק, אף כשדר אחר כך הוי תפיסה לאחר שנולד הספק. וביאר, דכוונת התוס', דהכא מהני התפיסה אף אחר שנולד הספק, משום דהוי תפיסה ברשות.

(יט) **גמ', ואי אמר ליה כל ארעאתא כל ארעאתא דאית ליה לבר וכו'.** כתב **בעליות דרבינו יונה**, דהני מילי בלשון "ארעאתא", דהוא לשון "ארצות", ואין בתים ופרדסים והדומה להם נקראים ארצות, אלא שדות ומדבריות. אבל אם אמר "כל קרקעות אני מוכר לך", כל הקרקעות בכלל, ואפילו בוסתני פרדיסי ובתי.

(כ) **רשב"ם ד"ה בוסתני,** גנות. העיר **הרש"ש**, דבכל מקום משמעו אילנות. וציין **לרשב"ם לקמן** (סח). **ד"ה שלחין,** דכתב, דהגנות משלחים פירות בכל שנה. ועיין **רש"י בבא מציעא** (לט): **ד"ה ובוסתני,** דכתב, ביתן של אילנות.

(כא) **רשב"ם ד"ה ופרדסי,** כרמים. העיר **הרש"ש**, דאיתא **לעיל** (ז). דפרדס הוי של רימונים.

(כב) **גמ', ואי א"ל זיהרא וכו'.** ביאר **הריטב"א**, דיהיב ליה תרי מילי דנקראים זיהרא, דמיעוט זיהרא הוי שתיים, דומיא דארעאתא. ומאי דאמרינן אפילו מבוסתני ופרדיסי, היינו שיכול לתת אף מהם, ולעולם יתן שתיים. עוד ביאר, דארישא קאי, דאומר כל זיהרי, ונותן מכל קרקעות.

דף סב ע"א

(א) **גמ', מצר לו מצר אחד ארוך וכו'.** פירשו **רשב"ם ד"ה מצר לו, ותוס' ד"ה מצר אחד,** דמיירי שמיצר לכל ד' רוחות. דאי לא מיצר אלא למזרח ומערב, אינו קונה אלא תלם אחד במזרח ואחד במערב. אבל **הרא"ש** (סימן ב) כתב, דיש לומר, דכשמיצר ב' מיצרים למזרח ומערב, קונה כל מה שבין המיצרים, משום דאמרינן דנתכוין לקצר, ומשום הכי לא כתב מיצרי הצדדים.

(ב) **גמ', לא קנה אלא כנגד הקצר.** פירש **רשב"ם ד"ה אלא כנגד,** משום דאמרינן דמיצרים הרחיב לו, דהוצרך לכתוב בשטר מיצר שלם. והנימוקי **יוסף** (לג): מדפי הרי"ף) כתב, דידו על התחנתונה משום שלא בירר דבריו.

(ג) **גמ', ומודה רב היכא דאיכא וכו'.** פירש **רשב"ם ד"ה ומודה רב,** דהיינו מקמי דאישתיק, אבל בתר דאישתיק מודה בתרווייהו. אמנם **בעליות דרבינו יונה** ביאר בשם **רב אלפס**, דהא דאמרינן "**מוודה רב**" אף על גב דהדר ביה בתר דאישתיק, לומר דהלכתא כוותיה. עוד ביאר, משום דשמעינן מינה דבהא מודה, אבל היכא דהמיצר הארוך לאדם אחד פליגי, וסברי רב כהנא ורב אסי דיקנה כנגד ראש תור, ולא אמרינן דמשום שהמיצר הארוך לאדם אחד אמר לו כן, דסמך על המיצר הקצר.

(ד) **תוס' ד"ה מדהוה ליה, בתוה"ד,** אם מצר מצר ראובן ושמעון מצד מזרח וכו' ואצל לוי קרקע עולם וכו'. כתב **המהרש"א**, דבכהאי גוונא מצינן שפיר לומר, דמיצר ראובן לחוד הוי מצד מזרח, ומודה רב דקנה כנגד הארוך משום דאינו מוצא מה למצור מצד מערב. אלא דמשום דקאי אדיוקא דמודה רב דקנה כנגד ראש תור, והתם על כרחך איירינן דראובן ושמעון מצד מזרח [דכמו שמיצר בשניהם במזרח היה יכול למצור נמי הכי במערב], משום הכי נקטינן נמי הכא הכי. אבל **הרש"ש** כתב, דאי הוי מיצר ראובן לחוד במזרח לא הוה אזלינן כנגד הארוך. משום דמאי חזית למיזל בתר הארוך ואת הקצר לתלות בהא דאין כותבים מיצר עולם, ליזיל בתר הקצר ואת הארוך נתלה בהא דאין כותבים חצי מיצר.

(ה) **גמ', צריך למכתב ליה מצר ראובן רוחין תרין וכו'.** פירשו **רשב"ם ד"ה**

הדרך היוזמית

מסכת בבא בתרא דף סב – דף סג

ד השו"ן – ה השו"ן התש"ע

הכי לא הוי ליורשיו. אבל בעל מנת שדיוטא העליונה שלי להלן דהוי דבר מסויים, הווי יורשים כמוהו.

ו) **תוס' ד"ה על מנת**, הכא לא הוי כמו כהן המסייע בבתי הגרנות. ביאר בעלויות דרבנינו יונה, דאיתא בבכורות (כו): דדרשינן מהא דכתיב "חלף עבודתכם" (במדבר יח, לא), ולא חלף שכרכם. והכא נטל בן לוי המעשר בשכר שפחת ללוקח דמי השדה והווי חלף שכרו, ולא חלף עבודתו.

ז) **בא"ד, בתוה"ד**, דקאמר מקום המעשר שיווי שייך וכו'. ביאר בעלויות דרבנינו יונה, דמשום דשייר לעצמו המעשר, הרי המעשר שלו, והוי כמעשר שלוי מעשר מפירות שלו על שלו דיכול לעכבו לעצמו. ומכל מקום יכול הלוקח לתקן שדהו ממעשר זה, משום שאדם יכול להשאיל פירות לחבירו כדי שיעשר עליהם ויחזירם לו. ואם המשאיל ישראל יצטרך לתתם ללוי, ואם הוא לוי מעכבם לעצמו.

ח) **גמ', אמאי אין ארם מקנה דבר שלא בא לעולם**. ביאר בעלויות דרבנינו יונה, דכמו שאין מקנה דבר שלא בא לעולם, כך אינו משייר לעצמו דבר שלא בא לעולם. והקשה, דהא יכול להתנות על דבר שלא בא לעולם, דהא האומר שדי מכורה לך על מנת שתתן לי כך וכך מן היוצא מהשדה שנה שנה, אם נתקיים התנאי מכרו קיים. והכי נמי נימא דתנאי התנה עמו. ותירץ, דהאי תנא סבר, דלשון "על מנת" הוי שיוור ולא תנאי, מדקתני "מעשר ראשון שלו" ולא קתני "אם נתן לו מעשר ראשון וכו'". ולא הוי תנאי אלא שיוור, משום דאמר "על מנת שמעשר ראשון שלי" ולא אמר "על מנת שתתן לי מעשר ראשון", וכמאן דאמר בחולין (קלד). דהוי שיוור. אי נמי, הכא כולי עלמא מודו דהוי שיוור ולא תנאי, דאי לאו הכי הוי האי מעשר חלף שכרו דבן לוי, ואסור כדלעיל באות הקודמת.

ט) **גמ', שם**. הקשה הקובץ שיעורים (אות רעט), דמשמע דלמאן דאמר דיכול להקנות הוא הדין דיכול לשייר. והא לא יועיל השיוור, משום דאחר דקנה הלוקח את השדה, אינו צריך קנין מיוחד לקנות את המעשר ראשון, ושיוור לא מהני אלא בדבר שצריך הקנאה. והניח בצריך עיון.

י) **תוס' ד"ה ואמאי והא**, לא הוה מצי לשנויי וכו'. העיר המצפה איתן, דעל פי מאי דכתבו התוס' בבבא מציעא (טז). ד"ה קנויה לך, דקודם שבא לעולם לכולי עלמא יכול לחזור מהקנין, אפילו באמר מעכשיו, לא שייך לשנויי דרבי מאיר היא. דהא בברייתא קתני, דהאומר כל זמן ששדה זו בידך אם מכרה וחזר ולקחה אין לו עליו כלום, ומשמע דאי לא אמר ליה הכי, חייב לקיים התנאי אפילו מכרה וחזר ולקחה. ואי נימא דיכול לחזור בו, הא כשמכרה לאחר נתבטל התנאי, דכשמכרה הוי חזרה. וכתב, דצריך לומר דהתוס' (כאן) סוברים, דלרבי מאיר מהני באומר מעכשיו דאינו יכול לחזור בו.

יא) **בסוה"ד**, ואין נראה לר"י טעם זה דשמא לבניו שהן בעולם קאמר, תמה הגרע"א (כתב וחותרם סימן יז), איך יכולים בניו הגדולים לזכות בפירות הגדלים לאחר מיתתו, הא אין באים מכח ירושה, דהא איהו גופיה לא זכה בפירות אלו. ומצד עצמם נמי לא, דהא אין יכול לשייר לאחרים אלא לעצמו. וכתב, דלולא דבריהם היה נראה לומר, דבלשון "על מנת שמעשר ראשון שלי", לא הוי שלו מדין תנאי, אלא שהלוקח צריך ליתן לו מדין תנאי. והניח בצריך עיון גדול.

דף סג ע"ב

יב) **גמ', רב זביד אמר שאם רצה להוציא בה זיוון מוציא רב פפא אמר שאם רצה לבנות עלייה וכו'**. פירש רשב"ם ד"ה רב פפא, דלרב פפא לא אהני תנאי לשייר מקום אלא לענין לבנות הדיוטא אם תפול. ולרב זביד לא אהני לבנות הדיוטא, משום דהוצאת זיוון מסיק אדעתיה כיון דצריך להם מיד, אבל לבנות אם תפול לא מסיק אדעתיה דלא שכיח. אבל היר רמה (אות ל) כתב, דרב זביד אית ליה הא דרב פפא, משום דאם אית ליה דיכול להוציא זיוון, אלמא דשייר מקום דיוטא בגוף הבית המכור, וכל שכן שישתעבד הבית לבנות הדיוטא עליו. אבל רב פפא דסובר דיכול לבנות עלייה, משום דשעבוד

מהכי לא חשיב שדה לעיל (יא). נקטינן הכי. והוא הדין בגינה דבעינן דתיהוי חצי קב, דבפחות מהכי לא מיקרי גינה, כדאיתא לעיל (שם). וכן כל דבר ודבר, בעינן שיהא חשוב לפי מה שהוא.

יז) **רשב"ם ד"ה איכא דאמרי, בתוה"ד**, נעביד שודא הכל לפי הענין שיראו הדיינין ויכירו המוכר עינו יפה או רעה הכל לפי אומד דעתם. אבל התוס' לעיל (לה). ד"ה שודא דדייני בשם רבינו תם כתבו, דלא בעינן שיאמדו דעתו, אלא לפי מה שירצו הדיינים יעשו. והרא"ש (סימן ב) כתב, דהכא פוסקים לפי אומד דעת הלוקח ודעת המוכר, ולפי מנהג המדינה וסכום הדמים. [אמנם, ברשב"ם לעיל (סא): ד"ה בבקעה גדולה כתב, דלא שייך הודעת דמים בקרקעות, משום דאין אונאה לקרקעות. והתוס' (שם) ד"ה שמוע מינה כתבו, משום דפעמים אדם קונה קרקע הרבה יותר ממה שהיא שוה].

יח) **רשב"ם ד"ה מבי מר, בתוה"ד**, כלומר אותו שטר שהיה כתוב בראשו וכו' היה מוכיח וכו'. כתב המהדורא בתרא, דלא ניחא ליה לפרש כהתוס' ד"ה חזינא להנהו, דהוי מגבין פלגא וריבעא, משום דליכא מהא ראייה שלא חזר בו. דשמא היו מגבין פלגא משום ייתור לשון ד"ואלין מצרנהא" שהיה כתוב בהאי שטרא, והיו מגבין ריבעא היכא דלא היה ייתור לשון, כדאיתא להלן (ג).

יח) **בא"ד, בסוה"ד**, היה מוכיח בסופו שפלגא היה וכו' היה מפרש בסוף השטר שהקנה לזה הלוקח רביע השדה. העיר המהרש"א, דדקדק לפרש דבהוא היה מפורש רביע השדה, אבל בהוא דחצי השדה אין זה מפורש דיש לפרש פלגא דהוה ריבעא, אלא דמוכח בסופו שכתוב בכך וכך ממון כשיעור חצי השדה. וכתב, דאף דכתב הרשב"ם לעיל (סא): ד"ה בבקעה גדולה, דבקרקע לא אמרינן דהדמים מודיעים. הני מילי היכא דלא כתב לדמים בשטר, אבל היכא דכתבם בשטר אמרינן דמשום הכי כתב להו כדי שיודיעו.

דף סג ע"א

א) **רשב"ם ד"ה פשיטא, בתוה"ד**, או כל המחלק נכסיו על פיו. כתב המרומי שדה, דמשמע אפילו הוא בריא, ולא בעי קנין, משום דדין שכיב מרע אית ליה. ודלא כמו שפסק השולחן ערוך (חור"מ סימן רנו סעיף ז).

ב) **בא"ד, שם**. והראב"ן פירש, דמספקינן, אי פלגא קאמר, או פחות שבחלקים קאמר, והיינו ט' קבין, דבהכי הוי ראוי לחלוקה, כדאיתא לעיל (יא). וכן משמע מתוס' ד"ה אין פחות, שפירשו כן גבי בור. [ועיין באות הקודמת].

ג) **בא"ד, בתוה"ד**, דלא הוה שמייע להו וכו' ואיכא למימר רבנן היא וכו' אי נמי שמייעא להו ולא הוה סבירא להו משום דפליג וכו'. העיר הרש"ש, דלכאורה ב' תירוצים אלו היינו הך. [נדלתרוייהו עיקר התירוץ הוא, דהתוספתא (פ"ו פיסקא ה) כרבנן].

ד) **בא"ד, בתוה"ד**, ולא הוה סבירא להו משום דפליג סומכוס וכו' דאמר ממון המוטל בספק חולקין וכו'. הקשו הגרע"א (בגליון הש"ס) והמהדורא בתרא, דאי הוי פלוגתת סומכוס ורבנן דאיתא בבבא קמא (מו.), הוי לרבנן לומר דלא יתן כלל אלא המועט, דהמוציא מחבירו עליו הראיה. ועל כרחך, דטעמא דרבנן דיוורש עם הבנים לאו משום ספיקא, ואם כן, לא שייך הכא הא דקיימא לן כסומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקים. וכן העיר הרש"ש, דלא פליגי הכא בספיקא, אלא בפירושא דלישנא. והניחו בצריך עיון.

ה) **רשב"ם ד"ה יתן לבניו, בתוה"ד**, דכיון דמשום ייתור לשון הוא וכו'. הקשה הרמב"ן, דאיתא לקמן (קמח.), דטעמא לאו משום ייתור לשון, אלא משום דמאן דמשייר לנפשייה בעין יפה משייר. ומשום הכי פירש, דאף דשייר בגוף קנין גמור לפירות, כיון דלא הוי דבר מסויים דהא מכר דקל ושייר הפירות שיגדלו, וגוף עצמו הוי דלוקח כדאיתא לקמן (קלו.), משום

הדרה היוזמי

מסכת בבא בתרא דף סג – דף סד

ה השו"ן – ו השו"ן התש"ע

ד) **מתני'**, וצריך ליקח לו דרך. כתב בשו"ת הריב"ש (סימן רמח), דהני מילי כשהלוקח צריך את הדרך, שאין לו דרך מצד אחר. אבל אם יש לו דרך מצד אחר, אין ללוקח שעבוד על המוכר ואין צריך המוכר ליקח לו דרך. וכן פסק השולחן ערוך (ח"מ סימן ריד סעיף ב).

ה) **מתני'**, שם. כתב הרש"ש, דדווקא דרך שהוא רחב ארבע אמות כדאיתא לקמן (צט:), אבל שביל שהוא מדרך כף רגליו, כדאיתא לקמן (ק). וברשב"ם (שם) ד"ה אבל לא, אית ליה, משום דאין סברא שתהא עין המוכר יפה עד שלא ישייר לעצמו אפילו דרך לבוא למקומו, ויצטרך לקנות.

ו) **מתני'**, שם. כתב הפרישה (ח"מ סימן ריד סק"א), דהני מילי בבור ודות שהוא תשמיש מיוחד שאינו דומה לשימוש הבית העשוי לדירה. אבל בעלייה ודיוטא המשמשים כשימוש הבית, ודרך העוברת בבית משועבדת להם מתחילה, אינו צריך ליקח להם הדרך.

ז) **גמ'**, יתיב רבינא וקא קשיא ליה היינו בור וכו'. העיר הרש"ש, דעד השתא לא קשיא ליה, אף על גב דאיתא בראש השנה (כו:): התוקע לתוך הבור או לתוך הדות וכו'. וכתב, דאולי היה מפרש דבור הוא עגול וקטן כדאיתא בבבא קמא (נ:), ודות הוא רחב או מרובע, ומשום הכי יש חילוק ביניהם בקול הברתם, ואשמועינן תרווייהו דאם קול הברה שמע לא יצא, אבל לענין מכירה אין לחלק ביניהם. ועיין באות הבאה.

ח) **רשב"ם ד"ה בבנין**, חופרין בור בעפר תיחוח ובונין לו כותל אבנים. אבל רש"י (ראש השנה ז. מדפי הרי"ף), ורבינו עובדיה מברטנורא (פרקין מ"ב) פירשו, דהדות אינה בחפירה אלא על הקרקע. וכתב התפארת ישראל (ראש השנה יכ"ג אות ל) דשני מינים יש. והכא איירי בדות החפורה בקרקע, מהא שהשוו דות לבור, ומשני דהא בחפירה והא בבנין.

דף סד ע"ב

ט) **גמ'**, מוכר בעין יפה מוכר. ביאר התפארת ישראל (יכ"ג אות ט), משום דרוצה להרבות דמי המקח. והקשה, דאיתא בברכות (ה:). דמוכר עצב. ותיריך, דהמוכר חפץ שצריך לו הוא עצב, וכדאיירי בברכות (שם) דהקדוש ברוך הוא רוצה את התורה. אבל כשאין צריך החפץ הוא שמח, דהמוכר בית מסתמא אין צריך אותו, וכל הסוחרים שמחים כשבאים להם קונים.

י) **גמ'**, אין אדם רוצה שיתן מעותיו וידרסוהו אחרים ורבנן סברי וכו'. פירש רשב"ם ד"ה ורבנן סברי, דלרבנן לא חייש הלוקח לדריסה משום דאין חסרון ממון, אבל למוכר איכא טענת פריחת אויר דמפסיד הכל. [ומשמע, דפליגי רבי עקיבא ורבנן, אי היוזק פריחה עדיף או היוזק דריסה עדיף]. והקשה הרשב"א, אמאי איתא דאין אדם רוצה שיתן מעותיו וכו' שישול מעות וכו', הא לאו בהכי תליא. עוד הקשה, אמאי לא מקשינן רישא לסיפא בפשיטות, דאי פליגי הי עדיף, הא איפכא שמעינן מסיפא. ומשום הכי כתב, דרבי עקיבא סובר, דהפסד פריחת אויר עדיף, ואפילו הכי לא חייש המוכר לכך משום שקיבל מעות, וכיון דדחוק הוא לקבל מעות גמר ומכר ולא שייר אפילו דרך, ואף שבכך מפסיד נמי מה ששייר. ורבנן סברי, דאין אדם דחוק למעות עד כדי שיפסיד מה ששייר. וביאר, דעלה מייתנין סיפא, דבשלמא לרבי עקיבא, אי מוחל על טענת פריחה משום דחק מעות, כל שכן על טענת דריסה. אלא רבנן הא בעו להודות שלא יצטרך הלוקח ליקח דרך משום הפסד פריחה.

יא) **גמ'**, ואלא מסיפא וכו'. עיין להלן אות יג.

יב) **רשב"ם ד"ה בין ישובים**, בתהו"ד, ואית דגרסי יושבים. פירש הרש"ש, דגרסי "יושבים". [דלאית דגרסי אתי שפיר טפי הפירוש, דהו מיושבים].

יג) **גמ'**, וצריכא וכו'. פירש רשב"ם ד"ה אבל בית, דלרבנן נמי איכא למימר כי האי צריכותא. וביאר הריטב"א, דנקטינן צריכותא אליבא דרבי עקיבא, משום דהלכה כמותו.

יד) **גמ'**, אלא מסיפא מכרן לאחר וכו'. הקשה התורת חיים, אמאי תנינן ד' בבי, הא לא אשמועינן אלא אי מוכר בעין יפה או רעה מוכר, וליתני ברישא

אמרינן דאית ליה, אבל לא שייר בגוף הבית המכור להוציא זיוין. והקשה בעליות דרבינו יונה, אם כן, מנא לרב זביד דשייר להוציא זיוין, הא צריך לתנאו לענין לבנות עלייה על גבי הבית ומשום הכי דחה סברא זו.

יג) **רש"י ד"ה האי מאן**, בתהו"ד, הרי הוא של מוכר להוצאת זיוין. כתב המהרש"א, דהא לא הוי כהוצאת זיוין דאמר רב זביד לעיל, משום דבהנך דלעיל מסתמא הווי של לוקח. והביא ראיה, מהא דלקמן (סד). פריך לרב פפא, דאי סלקא אדעתין דמסתמא לא קני, למה לי על מנת. והא הוי מצי למפרך נמי לרב זביד, דהכא קתני דמסתמא לא קני להוצאת זיוין, ולמה לי על מנת. ועל כרחך דהכא איירינן בהוצאת זיוין אחרים, דמסתמא לא קני לוקח, ורב זביד איירי בהוצאת זיוין בהנך דמסתמא קני לוקח.

יד) **גמ'**, צריך למכתב ליה קני לך מתהום ארעא ועד רום רקיעא. כתב הנמוקי יוסף (לב: מדפי הרי"ף), דהוא הדין אם כתב עומקא ורומא ב' פעמים, דמשום ייתור לשון, מהני לבור דות. וכתב, דלשון "מתהום ארעא עד רום רקיעא" מהני משום משמעות הלשון, ולא משום ייתור. ומשום הכי, אם יכתבנו אפילו בלא עומקא ורומא, מהני לגמרי. אבל התוספות רי"ד כתב, דמהני משום ייתור לשון. ואם לא כתב עומקא ורומא אלא מתהום ארעא וכו', לא מהני אלא לעומקא ורומא. והריטב"א כתב, דאף לשון עומקא ורומא הוי משום משמעות, ומשום הכי אף אם יכתבנו ב' פעמים לא מהני.

טו) **תוס' ד"ה אהני מתהום**, בתהו"ד, לכן נראה לר"י דאג נמי קאי וכו' לא קני לגג שיש לו מעקה גבוה י' טפחים. הקשה הרשב"א, אם כן, אמאי לא אמרינן דאהני מתהום ארעא ועד רום רקיעא לקנות בור ודות ומחילות ונגבוב. ותיריך, דמחילות הוי עלייה על גבי הבית, שפעמים עושים אותה כעין מחילות.

טז) **גמ'**, ולא את הבור ולא את הדות וכו'. כתב היד רמה (אות לא), דלאו דווקא בעמוקים עשרה טפחים, כדאיתא בבבא קמא (צא). גבי בור. דהא על כרחך במחילות הוי אפילו הווי פחות מעשרה טפחים, והוא הדין לבור דאפילו הוי פחות מעשרה טפחים לא מהני ביה לישנא דעומקא ורומא, משום דחד טעמא נינהו ובחדא מחתא מייתנין להו. ומכל מקום איצטריכי תרווייהו, דבבור ודות אשמועינן, דאפילו עמוקים עשרה טפחים מהני לישנא דמארעית תהומא וכו'. ובמחילות אשמועינן דאפילו אינם עמוקים עשרה טפחים, לא מהני לישנא דעומקא ורומא.

דף סד ע"א

א) **תוס' ד"ה ואי סלקא**, בתהו"ד, ולמאי דמסקינן דבסתמא וכו' עד שיתן לו יציאותיו. הקשה בעליות דרבינו יונה, דלפי זה לא אתי שפיר לישנא דרב פפא "לבנות עלייה על גבה". ועוד, דלישנא דאמרינן דאי נפיל הדר בני לה לא אתי שפיר, משום דהאי לישנא לא שייך אלא לגבי הדיוטא שחוזר ובונה אותה לעצמו כמו שהיתה לעצמו מתחילה. והניח בצריך עיון.

ב) **גמ'**, תא שמע דאמר ריש לקיש זאת אומרת וכו'. פירש רשב"ם ד"ה ת"ש דאמר, מדרב פפא מקשי. וכן פירש הרשב"א. והקשה, דהא משמע דלית הלכתא כוותיה, דהא סלקינן לעיל (סג:): אליביה בקשיא. ועוד, דלקמן (קמח:). דייקינן מרב זביד. ולא שייך לומר דרב זביד נמי אית ליה דרב פפא, דהא משום ייתור לשון לא יהיבנן תרווייהו, דדילמא לא נתכוין אלא לאחד (כמובא לעיל סג: באות יד). ותיריך, דמשום דפלוגתייהו לא תליא בהא, וכולי עלמא מודו הכא, ושמעינן בסתמא מרב פפא הכי, משום הכי פרכינן מיניה.

ג) **גמ'**, ואי ס"ד בסתמא לא קני למה לי על מנת. הקשה בעליות דרבינו יונה, נימא דאהני על מנת דהשתא יהא יכול לבנות ולהכביד על הבית. ותיריך, דסבירא לן דאינו יכול להכביד אפילו כשהתנה, כדמשמע בדברי רב פפא שאמר "אם רצה לבנות עלייה על גבה בונה" ולא אמר "אם רצה להגביה רשאי", דמשמע שיבנה עלייה בפני עצמה על גבי עמודים. והתוס' ד"ה ואי סלקא בשם רבינו תם כתבו, דבהא גופא פליג רב פפא ארב זביד, וסובר, דאינו יכול להכביד.

הדרגת היוזמי

מסכת בבא בתרא דף סד – דף סה

ו השו"ן – ז השו"ן התש"ע

היה הסולם קבוע, אינו יכול לומר לו סלק סולמך. ועיין להלן אות ט.

ז גמ', ולא חלונות זה על זה. פירש רשב"ם ד"ה **ולא חלונות** (השני), דאם רצה לבנות בחצרו כנגד חלון אחיו, בונה. וכן כתב רש"י **לעיל** (ז): **ד"ה ולא חלונות**, דאין יכול לערער על סתימת אורו. והריטב"א (שם) כתב, דאין להם דין חלונות זה על זה, משום שאותו שיש לו חלון חייב לסתמו משום היוזק ראייה, ומשום הכי יכול אחיו לבנות כנגדו ואף שמאפיל. והרמב"ן (שם) דייק, [מהא דלא פירש רש"י לענין היוזק ראייה]. דרש"י סובר, שאין יכול למחות באחיו על היוזק ראייה, משום שלא חלקו על מנת שיצטרך לסלק דברים שהיו בזמן אביו. ועיין באות הבאה.

ח גמ', שם. עיין באות הקודמת. כתב הרמב"ן **(לעיל ז)**: בשם רש"י, דהני מילי שלא החזיק בחלונות לאחר חלוקה, אבל החזיק יכול לעכב עליו שלא יבנה כנגד חלונותיו. ותמה, דלא שייך חוקה, משום דאינו יכול למחות בו לסתום החלון (כמבואר באות הקודמת). ואפשר, שהיה יכול למחות ולומר אחר חלוקה שאינו מוחל על החלון שיחזיק עליו בו. והוסיף, שאם מאפיל עליו עד שאין יכול להשתמש כדרך שאר הבתים, יכול למחות בו, דהא הוי כמאן דעלו אהרדי לענין אורח.

ט גמ', ולא אמת המים זה על זה. פירש רש"י **לעיל** (ז): **ד"ה ולא אמת**, דאינו יכול להביאה מן הנהר דרך שדהו של זה לתוך שלו. ודייק הרמב"ן **(לעיל ז)**, דמשמע דסובר, דאם היתה אמת המים קבועה שם וחלקו, אין יכול לומר לו סתום אמת המים. והביא בשם הרב ר' משה הספרדי, דאף בקבועה יש לו להסירה.

י מתני', המוכר את הבית וכו'. הקשה הרש"ש, הא עד השתא נמי עסקינן במוכר בית, ולא הוה צריך למיתני הכי. עוד הקשה, אמאי לא כילינן אלו דאינם מכורים **לעיל** (סא. סד). במתניתין. ותיריך, משום דקתני סיפא בזמן שאמר לו וכו', והוה טעינן דקאי נמי אהנך **דלעיל** (שם), ומשום הכי תני תו "המוכר את הבית וכו'", וכדאיתא להלן (בעמוד ב').

יא מתני', אבל לא את המפתח. פירש רשב"ם ד"ה **אבל לא**, משום דמיטלטלא. וביאר הנימוקי יוסף (לה. מדפי הרי"ף), דאף דהמפתח קבוע כדאיתא **להלן** (בעמוד ב') דהוי דומיא דדלת, מכל מקום אין קביעותו קביעות גמורה כמכתשת, ומשום הכי אינו מכור.

יב רשב"ם ד"ה הקלת, האפרכסת. ביאר המלאכת שלמה (פרקין מ"ג), דהוא הכלי שנותנים בו החיטה. והרמב"ם (בפירוש המשניות) פירש, דהוא סביב לריחיים, כדי שלא יתפור הדבר הנטחן.

יג תוס' ד"ה לא מכר, בתוה"ד, תדע מדמקבלי טומאה. הקשה הפני שלמה, דילמא אתי כרבנן **דלקמן** (סו). דסבירא להו דדף של נחתומין שקבעו בכותל טמא. אי נמי, דילמא מיירי שנטמא קודם החיבור. והקובץ **שיעורים** (אות רפג) הקשה, דבתנור איכא גזירת הכתוב דמקבל טומאה במחובר, כדאיתא **בשבת** (קכה). וברש"י (שם) **ד"ה הוא לאידך.** והניחו בצריך עיון.

יד בא"ד, בתוה"ד, אמאי נקט בגמרא ולא את הריחים כיון דאפילו ר' אליעזר מודה. ביאר המהרש"א, דבשלמא לגירסא קמא אתי שפיר. אף על גב דרבי אליעזר מודה אף בתנור וכיריים, מכל מקום דרך התנאים לנקוט אף דברים דלא פליגי. אלא לגירסא זו, כיון דנקט תנא קמא תנור וכיריים דפליגי בהו רבי אליעזר, לא הוה ליה לומר נמי ריחיים, משום דכל שכן הוא, דהא לא פליגי רבי אליעזר בהא.

דף סה ע"ב

טו רשב"ם ד"ה לימא מתני', בתוה"ד, כגון קנים שבכרם. העיר הרש"ש, **דלקמן** (סט). איתא, דלכולי עלמא הקנים מכורים, אלא דלרבי מאיר אפילו אינם עומדים בשדה, ולרבנן דווקא בעומדים בשדה.

טז רשב"ם ד"ה והא מפתח, בתוה"ד, אף מפתח בשל עץ מיירי דקביעא שיש מפתחות שאין מזויזין אותן מן הפותחת. והרשב"א בשם הרב ר' יהוסף הלוי **אבן מיגש** פירש, דמפתח קבוע היינו קבוע לתשמיש דלת זו שאינו ראוי

צריך ליקח דרך שהמוכר בעין יפה מוכר ותו לא. עוד הקשה, דלעיל בעינן למימר דתנינן לרישא דסיפא לאשמועינן דפליגי אי מוכר בעין יפה או רעה מוכר. ואם כן, אמאי תנינן לסיפא דרישא. ותיריך, דבתחילה תני תנא רישא דרישא משום דבעין יפה או רעה מוכר, ולא עלה בדעתו טעמא דדריסה ופריחה, והוה סגי בהכי. ואחר כך חשש שיטעו בטעמא דדריסה ופריחה, ומשום הכי שנה סיפא דרישא, ורישא דרישא לא זזה ממקומה. ואחר כך חשש, שיתלו בדעת לוקח ומוכר, ומשום הכי שנה רישא דסיפא, ומשנה ראשונה לא זזה ממקומה. ואחר כך חשש, דנימא דאשמועינן בית וקא משמע לן שדה ולא משום בעין יפה או רעה מוכר, ומשום הכי שנה לסיפא דסיפא, ומשניות ראשונות לא זוו ממקומם.

טז רשב"ם ד"ה אלא לאו, בתוה"ד, והא ליכא למימר דלרבנן איצטריך וכו'. הקשה המהרש"א, אימא דאיצטריך למיתני הך סיפא לרבי עקיבא, דהוה אמינא דלית ליה טענת דריסת בית משום דאינה טענה מעולה, ומשום הכי אמר בסיפא דרישא דאין צריך ליקח דרך לבור, דבתר דעתא דלוקח אזלינן, אבל בסיפא דסיפא, דאיכא טענת דוושא שהיא מעולה, מהני אפילו במוכר, ויהא הלוקח צריך ליקח דרך. ומשום הכי אשמועינן דאין צריך, דבכל גוונא אזלינן בתר דעתא דלוקח. וסיים, דיש ליישב.

טז גמ', דרבי עקיבא סבר מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר שמע מינה. כתב היפה עינים, **דבירושלמי** (פרקין ה"ב) מסקינן, דרבי עקיבא סובר, דכשמוכר בסתמא נכלל בלשונו אף הדרך. וחכמים סברי, דהוי ספק, ויד מוכר על העליונה. אבל הפני משה והירידב"ז (שם) כתבו, דפליגי אי בעין יפה או בעין רעה מוכר.

דף סה ע"א

א רשב"ם ד"ה כר' עקיבא, בתוה"ד, והכי הוויא מסקנא כר' עקיבא דאמר ליה וכו'. והרשב"א הוסיף, משום דהלכתא כשמואל בדיני.

ב גמ', א"ל אינכא תנינא. העיר הרש"ש, דלפי זה הא דאמר בשם שמואל הלכה כרבי עקיבא, היינו דבעין רעה מוכר. ואם כן, הא דאמר רב נחמן בשם שמואל, דאחים שחלקו אין להם דרך זה על זה משום דבעין יפה מוכר, על כרחך לא שמיעא ליה הא דרבי ירמיה.

ג רשב"ם ד"ה אין להן, אם חלקו שני שדות אחד נטל חיצון ואחד נטל פנימי ואין הפנימי יכול ליכנס לשדהו אלא דרך חיצון וכו'. אבל רש"י **לעיל** (ז): **ד"ה האחין שחלקו פירש,** אף בנטלו זה שדה צפונית וזה שדה דרומית ואביו היה רגיל ליכנס מזו לזו, דאין יכול האח היורש לומר דרך לי עליך.

ד בא"ד, בסוה"ד, שהרי אינו מוכר בשדה זו החיצון וכו' אבל בשדה הפנימי וכו' וליכא עין רעה גביה כלל. הקשה בחידושי החתם סופר **(לעיל ז)**, אמאי לא אמרינן לחיצון דבעין יפה מכר חלקו הפנימי לפנימי, והניח לו דרך כאילו מכרו לאיש אחר. וכתב, דמשום דמאן דאמר אחין שחלקו לקוחות הם סובר דאין ברירה, אין מקום ששייך לומר עליו שהוא מקום דריסת רגלו, ומשום הכי אין משוייר [בפועל] לפנימי דרך. והיינו משום, דקודם שחלקו, הוי כל פסיעה של שניהם בחיצונה, חציו של זה וחציו של זה. ואחר שחלקו, כל אחד מוכר בעין יפה את מקום חצי הפסיעה שהיה לו בחיצון, ונמצא שאין הפנימי יכול לעבור, משום שמקום חציו כל פסיעה אינו שלו.

ה גמ', ולא סולמות זה על זה. פירש רש"י **לעיל** (ז): **ד"ה ולא סולמות**, דאם נטל זה בית וחצר וזה נטל עלייה אין לו לקבוע סולם בחצירו של זה לעלות בעלייתו. והתוס' **לעיל** (ז): **ד"ה ולא סולמות** הקשו בשם ר"י, דהיינו הא דקתני לעיל מינה דאין להם דרך זה על זה. ותירצו בשם ר"י, דאיירינן בגוונא שלקח זה בית וזה עלייה וחצר, ואין לו לסמוך הסולם בכותל של זה לעלות לעלייתו. וכן פירש הרמב"ן (שם).

ו גמ', שם. פירש רש"י **לעיל** (ז): **ד"ה ולא סולמות, בתוה"ד,** דאין לו לקבוע הסולם בחצירו של זה. ודייק הרמב"ן (שם), דמשמע, דאם אביו היה מטלטל סולם לכאן כדי לעלות, אין לו לזה לקבוע הסולם כאן כדי לעלות. אבל אם

הדרגת היוזמי

מסכת בבא בתרא דף סה - דף סו

ז' חשוון - ח' חשוון התש"ע

למנועול אחר, אף על פי שאינו קבוע בדלת.

(ז) גמ', בין כך ובין כך לא מכר לא את הבור ולא את הדות ולא את היציע. הקשה הריטב"א, אמאי לא נקטינן חדר. ותירץ, משום דאתיא בכל שכן, נאי יציע דתשמישו שוה לתשמיש בית אינו נמכר, חדר העשוי לשמירת ממונו ואין תשמישו כתשמיש בית לא כל שכן, כדאיתא לעיל (סא.) וברשב"ם (שם) ד"ה השתא יציע וד"ה חדר]. עוד תירץ, דאיידין במיצר מיצרים חיצוניים, ומיעוטא קרו לחדר ובור וכו' בכלל בית, וגבי בור וכו' לא מהני מיצרים חיצוניים לכוללם משום דהם תוך הבית, וצריך מיצרים חיצוניים בשביל לכלול כל הבית עצמו. אבל חדר דהוי חוץ לבית אמרינן דמיצרים חיצונים אתו לכלולו, נכמו שביאר הריטב"א (לעיל סא:).

(יח) תוס' ד"ה צינור שחקקו, שחטטו באמצע לקבל צרורות דבהאי בית קיבול חשיבי מים שאובים שעוברים על אותו בית קיבול. הקשה הריטב"א, דאיתא בסוכה (יב:), דקיבול העשוי למלאות לא שמייה קיבול. ותירץ, דאיידין שעשוי לנקות הצינור כל שעה. אבל אם נכבש העפר ונדבק עד שאין המים העוברים יכולים לשטפו, נתבטל ממנו שם בית קיבול ואינו פוסל.

(יט) בא"ד, בסוה"ד, ודוקא שמים נופלין מצינור וכו' כדתנן בפרק קמא דתמורה. כתב המהרש"א, דלא ניחא לתוס' לומר דמיירי דנפלו מצינור לקרקע ומקרקע למקוה על ידי המשכה, ובדלית במקוה כ"א סאה, ומשום הכי נפסל. משום דלישנא ד"פוסל את המקוה" משמע דהצינור פוסל את המקוה, והכא אפילו על ידי המשכה פסול. והוה ליה למתני, "צינור שחקקו ולבסוף קבעו פסול להמשכת המקוה קבעו ולבסוף חקקו כשר להמשכת המקוה".

(כ) גמ', הרי היא כקרקע וכותבין עליה פרוזבול ואינה מקבלת וכו'. כתב התפארת ישראל (עוקצין יכין פ"ג אות פז), דלא סגי לומר הרי היא כקרקע, משום דהוה אמינא דלענין קנין הרי היא כקרקע ליקנות בכסף שטר וחזקה, אבל לענין פרוזבול לא. ואי אשמועינן הני תרתי הוה אמינא הני מילי בממונא, דמדאורייתא אין דינה כקרקע אלא דהפקר בית דין הפקר, אבל בטומאה דהוי איסורא, לא ילפינן מממונא. ואי אשמועינן טומאה הוה אמינא דתקנו נמי בטומאה דתהא כקרקע משום דאפושטי טומאה לא מפשינן, אבל לחייבו חטאת בשבת דמקילינן דשמא יביא חולין לעזרה לא, קא משמע לן דלכל מילי דינה כקרקע מדאורייתא.

(כא) רשב"ם ד"ה הרי היא, בתוה"ד, אין כותבין פרוזבול וכו' והלכך משמסר שטרותיו לבית דין וכו'. הרש"ש ציין לתוס' במכות (ג:) ד"ה המוסר שטרותיו שהקשו, דתנן בשביעית (פ"י מ"ב), המוסר שטרותיו לבית דין והדר קתני פרוזבול, אלמא תרי מילי נינהו. ומשום הכי כתבו, דתרי מילי נינהו, והמוסר שטרותיו לבית דין אינו משמט מדאורייתא ופרוזבול מדרבנן.

(כב) תוס' ד"ה הרי היא, בתוה"ד, דהוה ליה כרודה פת וכו' אף על גב דתנור מחובר. העיר הקובץ שיעורים (אות רפד), דהתוס' לעיל (בעמוד א') ד"ה לא מכר כתבו, דחיבור תנור אינו חשוב חיבור, והביאו ראיה מהא דמקבל טומאה. ולפי זה, אין ראיה מרודה פת מן התנור דלא מיחייב חטאת. וכתב, דמוכח מהתוס', דלענין שבת חשיב חיבור אף דלא חשיב חיבור לענין טומאה.

דף סו ע"א

(א) רשב"ם ד"ה ואינה מקבלת, בתוה"ד, אבל אם נטלה משם אז מקבל הדבש טומאה כמאן דאמר וכו' דלא בעי מחשבה וכו'. הקשה המלווא הרועים, דאיתא לקמן (פ.), דבמקומה מקבל הדבש טומאה שלא במחשבה, אבל בנטלה הוי סתמא כמשקה, ואם חישב עליו לאכילה הוי כאוכל, וכמו שפירש רשב"ם לקמן (שם) ד"ה דבש. וכתב, דצריך לומר, דכוונת הרשב"ם, שנטלה מן הקרקע ועדיין הדבש בכורת, ואהא אמרינן דמקבל טומאה שלא במחשבה אליבא דרב כהנא (שם).

(ב) תוס' ד"ה ומקבלת טומאה, כתב הקובץ שיעורים (אות רפה), דהוא טעות

סופר, וצריך לומר, דהוא ד"ה ואינה מקבלת, וקאי ארבי אליעזר דאמר דאינה מקבלת טומאה. וכתב בשם היש סדר למשנה (שביעית פ"י מ"ז), דמקשים התוס', אמאי נקטינן דאינה מקבלת טומאה במקומה, הא אפילו שלא במקומה אינה מקבלת טומאה משום דלא חיישינן בחיבור הכוורת, כמו שכתבו התוס' לעיל (סה:): ד"ה הרי היא.

(ג) גמ', והרודה ממנה בשבת פטור. כתב התפארת ישראל (שביעית פ"י יכין אות לט), דאפילו הכי אסור מדברי סופרים. וכן פירש הרמב"ם (בפירוש המשניות, שביעית פ"י מ"ז), דאף דפטור ממיתה, חייב מכת מרדות מדרבנן.

(ד) גמ', התם כדאמר ר' אלעזר טעמא וכו'. פירש רשב"ם ד"ה ה"ג התם, דחשיבין לכוורת מחוברת אפילו אינה מחוברת בקרקע ממש, ומשום דדבש במקום גידולו קרינן ליה יער. והקשה המשנה אחרונה (עוקצין פ"ג מ"ז), אם כן, אמאי קתני למתניתין בלשון נקבה "הרי היא כקרקע וכו'", הא איירא בדבש עצמו. ותירץ, דפליגי נמי בכוורת עצמה כשהיא מחוברת, ומשום כוורת קתני האי לישנא. עוד תירץ, דאשכחן באהלות (פ"ג מ"ב), ועוד מקומות) לשון "הבית טמא", על מה שבתוך הבית, והכי נמי במתניתין.

(ה) תוס' ד"ה ושאינו פשוטי, בתוה"ד, ואי דרשה גמורה היא דתורת כהנים אמאי תיבעי וכו'. דקדק המהרש"א, אמאי לא הוכיחו מהא דאיתא לעיל מיניה במנחות (צו:): דלדברי האומר מסגרתו למטה ברגלי השולחן היתה ולא בשולחן, טבלא המתהפכת טמאה, משום דרשינן השולחן הטהור מכלל שהוא טמא. ואי דרשא דתורת כהנים הויא דרשא גמורה אמאי בעינן דרשא ד"הטהור", ועל כרחק דהויא אסמכתא בעלמא. והניח בצריך עיון.

(ו) בא"ד, בתוה"ד, אמאי תיבעי תיפוק ליה מקרא דהתם. הקשה הקובץ שיעורים (אות רפו), דלא שייך לדרוש מהתם דמפקינן דכל משמשי אדם מקבלים טומאה. דהכא מיירי בשולחן שבמקדש דאין אדם נשען עליו, ואינו משמש אלא למשמשי אדם, שמניחים עליו לחם הפנים, וכן טבלא אינה משמשת אלא למשמשי אדם, מדמדמינן טבלא לשולחן שבמקדש. והניח בצריך עיון.

(ז) תוס' ד"ה מכלל דשאיבה, (בנמשך לעמוד הבא), בתוה"ד, דריקן משמע לגמרי ריקן שלא היה בו מים כלל. הקשה הרש"ש, דבעבד עברי כתיב "לא תשלחנו ריקם" (דברים טו, יג), ופליגי תנאי בקידושין (יז). אי בעינן חמישה עשר סלעים או שלושים או חמישים. וכן איתא בקידושין (שם) גבי בכור וראייה, דאית להו שיעור. ועוד, דאיתא בסוכה (מו.) דכלי ריקן מחזיק מלא אינו מחזיק, והיינו ריקן שאינו מלא. והניח בצריך עיון.

דף סו ע"ב

(ח) גמ', בדרך של מתכת מחלוקת. ביאר המשנה אחרונה (כלים פט"ו מ"ה), דלפי זה הא דקתני "דף של נחתומין", משום דדוקא הוא טמא שיש עליו צורת כלי, אבל של בעל הבית לא. דצורת כלי של נחתומין היינו שניכר מתוך מלאכתו שמיוחד לפת, דאי לאו הכי לא היה לו שם בפני עצמו "של נחתומין". אבל אם ניכר מהכלי עצמו שעשוי לפת, אין צריך שיקראו לו "של נחתומין", אלא דינו כדף של נחתומין.

(ט) רשב"ם ד"ה א"ה, דלרבנן הכל שוה וכו'. תמה הגרע"א (בקושיות עצומות), דלפי זה הויא סברת רבנן איפכא מדברי רבי אליעזר, והיה לו לומר דמעיקר הדין חקקו ולבסוף קבעו חשוב תלוש, ומדרבנן אף קבעו ולבסוף חקקו חשוב נמי תלוש, ובשאיבה דרבנן אוקמוה אדינא דקבעו ולבסוף חקקו לא הוי כתלוש. והניח בצריך עיון גדול. וכתב, דדווקא למסקנא אפשר לומר דסברי רבנן הכי, דאמרינן דהא דלא מכר את המכתשת הקבועה משום דאולי לטעמייהו בדרך דהוי כתלוש, ובמכתשת איירינן אף שלבסוף חקקה כמו שכתבו התוס' לעיל (סה:): ד"ה אילמא רבי.

(י) תוס' ד"ה בעי רב, בתוה"ד, ועוד כיון דלרבנן דדף וכו' הכי נמי לרבנן דמכתשת וכו'. כתב הפני שלמה, דלהרשב"ם, דעת רבנן דדף, דאף קבעו תחילה חשוב תלוש. ורבנן דמכתשת סברי, דבקבעה ולבסוף חקקה חשוב

הדרה היוזמי

מסכת בבא בתרא דף סו - דף סז

ח השו"ן - ט השו"ן התש"ע

דבורים, ולא תלה בהא דקיימא לן כרבנן, דאית להו הכי בשבועות (מג.) גבי ענבים העומדות להיבצר. ותירץ, דמהכא שמעינן דאפילו תלוש ולבסוף חיברו הוי כקרקע, והתם לא משמע אלא בגידולי קרקע דומיא דענבים. (ו) גמ', אפילו מעמלא דבתי. כתב בבאור הגר"א (ח"מ סימן צה סק"ד), דמדאמרין "אפילו", משמע, דלשאר מילי אינה כקרקע, דדווקא הכא מגבינן מהא משום דסמכה עליה. וכל שכן לתוס' ד"ה מעמלא דבתי שכתבו, דכשבאה השכירות ליד האחים מטלטלי נינהו.

(ז) תוס' ד"ה מעמלא דבתי, ואם תאמר וכו' אם כן מטלטלי נינהו וכו'. והריטב"א כתב, דאם האב השכיר והגיע זמנו לגבות, נמי הוי כמטלטלין. והוסיף, דאין לומר שהשכירות הויורשין לאחר מיתת האב, דהא הוי ראוי, ועישור נכסי אינה גובה מן הראוי.

(ח) בא"ד, בתוה"ד, כגון שהשכירו וכו' דאין השכירות משתלמת אלא לבסוף. ביארו הריטב"א, והיד רמה (אות מז), דמשום הכי הוי דמי השכירות כפירות המחוברים לקרקע וצריכים לקרקע. והקשה הקצות החושן (סימן צה סק"ה), מהא דאיתא בעבודה זרה (יט): דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף, וכל פרוטה ופרוטה הויא מלוה גביה אלא דזמן הפירעון בסוף, ולא הוו צריכים לקרקע. ותירץ, על פי מה שכתבו התוס' בבבא קמא (צט.) ד"ה ואיבעית אימא, ובקידושין (מח.) ד"ה דכ"ע ישנה, דהא דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף היינו כשנגמרה לבסוף, דנעשית מלוה למפרע על כל פרוטה ופרוטה. אבל כשלא נגמרה אינה נעשית מלוה, ודמי השכירות צריכים לקרקע, דאם לא ישלים משך השכירות לא יהא מלוה.

(ט) בא"ד, שם. כתב הקצות החושן (סימן צה סק"ה), דהא דשכירות הוי כקרקע, היינו לענין דיכול לגבות מן המשכיר. אבל לענין שתובע את השוכר לשלם, אינו כקרקע. והוי כתובע מנה בתנאי שתתקיים השכירות, דחייב שבועה לאחר שיתקיים התנאי, ולא אמרינן דאין נשבעים על הקרקעות.

(י) רשב"ם ד"ה המוכר את, בסוה"ד, לגבי חצר מיהא בטלים ונמכרין בכלל חצר. והשיטה מקובצת בשם הרא"ם כתב, דדרך חצר סתם שיש בה בורות שיחין ומערות, ומשום הכי הבא למוכרה כולל כל מה שדרך להיות בה. אבל אין דרך בית סתם שיהיו בו בורות שיחין ומערות, ומשום הכי אינו כולל בורות שיחין ומערות שבו, משום דבית סתם מכר, אלא משייר השאר לעצמו.

(יא) רשב"ם ד"ה הרי כולן, בסוה"ד, ולא חיטי ושערי. וכן כתב הרשב"ם לעיל (סה:): ד"ה הרי כולן. וכתב הרש"ש, דראיתו מדרתן במתניתין דלא קנה מטלטלין, ולא קתני בהי מטלטלין איירינן, כדקתני לעיל (סה:). והיינו משום דבסיפא איתא דכולם מכורים, ולא הוו כולם ממש, דהא איכא חיטי ושערי דאף בסיפא אינם מכורים, משום דאינם בכלל מטלטלין כדאיתא לקמן (קנ.). אבל הנימוקי יוסף (לה: מדפי הרי"ף) כתב, דבסיפא מכורים כל המטלטלין שהם צרכי הבית, אבל מאני תשמישתיה וחיטי ושערי אינם מכורים. וכתב הרש"ש, דלשיטתו, הא דנקטינן במתניתין "מטלטלין", היינו המפורשין במתניתין לעיל (סה:). ועיין באות הבאה.

(יב) בא"ד, שם. עיין באות הקודמת. כתב הרש"ש, דאף בהמה ועבדים אינם בכלל. והביא ראיה, מהא דכתב הרשב"ם לקמן (סח.) ד"ה בהמה ועבדים, דאין בהמה ועבדים נקראים מאני תשמישתיה, ומאחר שהם מכורים כל שכן חיטי ושערי. והוסיף, דתוס' לקמן (סח.) ד"ה אלא מאי סברי, דבהמה ועבדים הוי טפי מאני תשמישתיה מחיטי ושערי, דהא כתבו דהוי מצי למפרך דעבדים יהיו מכורים גבי חצר, אף על גב דחיטי ושערי אינם מכורים.

(יג) רשב"ם ד"ה אלא אוירה, בסוה"ד, ודמים מודיעים ליכא למימר דאין אונאה לקרקעות. הפני שלמה ציין לתוס' לעיל (סא:): ד"ה שמע מינה שהקשו, דהא דאין אונאה לקרקעות אינו משום שווה יותר, דהא הקדשות ועבדים נמי אין להם אונאה, אלא הוי גזירת הכתוב, ושפיר שייך בהו הודעת דמים, ועוד, דהא יש להם ביטול מקח. ומשום הכי כתבו בשם ר"י, דבקרקע לא שייך הודעת דמים, משום שלפעמים אדם קונה קרקע ביותר ממה שהיא

מחובר ומכור. ואין טעמייהו משום דלעינן מכירה חשובה כבית. דאם כן, אף בחקקה ולבסוף קבעה הוה לה להיות מכורה.

(יא) בא"ד, בתוה"ד, ונראה לר"י וכו' או דלמא לענין הכשר זרעים לא חשיב מחובר כמו כותל. ביאר המרומי שדה, דאזלי לשיטתם בתוס' לעיל (כ.) ד"ה היא גופה וד"ה אתיא אמייה, דביטול מיקרי היכא שמבוטל לעולם ולא לשעה. ומשום הכי מספקינן, אי מהני ביטול לשעה לענין טומאה שיהא כקרקע. אבל הרשב"ם ד"ה בעי רב סובר, דכל ביטול אינו אלא לשעה. וכן משמע מרש"י בסוכה (ד.) ד"ה ואף על גב דבטלינהו וכו' ד"ה תבן וביטלו.

(יב) בא"ד, שם. כתב השיטה מקובצת בשם תוספות הרא"ש, דלא מספקינן לענין קבלת טומאה דאצטרוביל, משום שהוא כלי העשוי לנחת ואינו מקבל טומאה.

(יג) בא"ד, בתוה"ד, לאו דוקא נקט ההוא לישנא דהא ממכר אין להוכיח אהכשר זרעים. אבל המצפה איתן כתב, דשפיר נקטינן האי לישנא, דאין להחשיבו כתלוש לענין הכשר טפי משאר מילי, דהא איתא בשבת (צה:): דהתורה רבתה טהרה אצל זרעים.

(יד) רשב"ם ד"ה אליבא דר', דודאי חשיב מחובר וכו' והא ליכא למימר דטעמייה התם משום דבעין יפה מוכר דהא כללא קאמר וכו'. הקשה הריטב"א, דאם כן, אמאי דחינן לעיל (סה:): דדילמא טעמא דרבי אליעזר משום דבעין יפה מוכר. ומשום הכי פירש כמו שכתבו התוס' ד"ה בעי רב בשם ר"י, דאילבא דרבי אליעזר דדף קיימינן. וכתב, דאפשר לומר, דאחר דשמעינן מרבי אליעזר דדף דכללא הוא דכל המחובר לקרקע כקרקע, קיימא לן דברייתא דלעיל (סה:): נמי טעמא משום הכי הוא.

דף סז ע"א

(א) רשב"ם ד"ה עישור נכסי, בסוה"ד, וממקרקעי ולא ממטלטלי כדאמר בכתובות. כתב הרמב"ם (פ"כ מאישות ה"ה), דנוטלת עישור מן הקרקע, ואם רצו ליתן לה מעות כנגד עישור הקרקע נותנים. ותמה הרי"ן (כתובות ל: מדפי הרי"ף), דאין טעם לומר דתטול עישור של קרקעות במעות או מטלטלין. ומשום הכי כתב, דנוטלת עישור מכל הנכסים אפילו מן המטלטלין, וגובה אותו מקרקעות. וכן כתב הרא"ש (כתובות פ"ו סימן יט). וביאר, משום דכן דרך בני אדם שנותנים נדוניא לפי עשרן שיש להם בקרקעות ומטלטלין, ומכל מקום גובה מקרקעות, ככתובה ומוזנות.

(ב) רשב"ם ד"ה אפילו מאצטרוביל, בסוה"ד, הלכך במקומה עומדת וממקרקעי גביא ולא ממטלטלי. אבל התוס' בכתובות (נא.) ד"ה ממקרקעי ולא כתבו, דבזמן הזה גביא ממטלטלין, משום דאנן סהדי שכל בני אדם רגילים להשיא בנותיהם ממטלטלין, וחשיב כאמדנהו שדעתו היתה שתגבה ממטלטלין.

(ג) רשב"ם ד"ה אגבה מאצטרוביל, בתוה"ד, דסוגיא דשמעתא כרבי אליעזר סלקא וכו' כן פירש רבינו חננאל וכו'. הקשה המרומי שדה (לעיל סו:), הא רבנן נמי מודים דאיצטרוביל מכור עם הבית. ותירץ, דלרבנן אין ראייה ממכירת בית לגביית עישור נכסי, משום דדווקא במכירה הוי כקרקע כיון דבעין יפה מוכר. ומשום הכי היה קשה לרבינו חננאל, איך פשוט לרב נחמיה בריה דרב יוסף מה שהסתפק אביו. ועל כרחך, דקיימא לן הלכה כרבי אליעזר, דכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע, ואליבא דחכמים סלקא בתיקו.

(ד) בא"ד, שם. תמה הב"ח (ח"מ סימן צה סק"ה), דהתוס' בכתובות (נא.) ד"ה סוף סוף, והתוס' בבבא קמא (נט:): ד"ה ופסק הלכה, והתוס' בבבא מציעא (ק:): ד"ה ואמר ר', והתוס' בשבועות (מג.) ד"ה כבצורות דמיין פסקו בשם ר"ח כרבי מאיר, דהמחובר לקרקע ואין צריך לקרקע לאו כקרקע דמי. ותירץ, דסוגיין אחרונה היא, ורבינו חננאל חזר ממה שפסק כרבי מאיר, ופוסק כרבי אליעזר.

(ה) בא"ד, שם. תמה הב"ח, אמאי תלה הלכה זו ברבי אליעזר דמירי בכוורת

שזה, כדאיתא בכתובות (צא:).

(יד) גמ', ובית החולסאות. פירש רשב"ם ד"ה חולסאות בשם ר"ח, דהוא קרקע שעפרו חול ומוציאים ממנו זכוכית. והשיטה מקובצת הוסיף, דחזי נמי לשטוח בו עורות.

(טו) רשב"ם ד"ה ורבנן סברי, בתוה"ד, חצר זו אני מוכר לך הכל מודין דלא מכר אלא אוירה של חצר וכו'. העיר הרש"ש, דאינו מוכרה. ועוד, דלישנא דמתניתין דחוקה בהכי. ועוד, כד מוקמינן פלוגתייהו הוה לן לומר דבאמר ליה חצר, כולי עלמא לא פליגי דאורא משמע, ולאפוקי מפשטא דמתניתין. והניח בצריך עיין.

(טז) גמ', מכר לו חולסית ומצולה החזיק בחולסית לא קנה מצולה החזיק במצולה וכו'. כתב הרש"ש, דהוא הדין במכר לו שדה וחולסית או שדה ומצולה, כמו שפירש רשב"ם להלן (בעמוד ב') ד"ה חדא תשמישתא, דכשעומדים שתיים לדבר אחד חשובים כשדה אחת, וסדנא דארעא מחברם, אבל אם אינם עומדים לתשמיש אחד, החזיק בזה לא קנה זה. והכא לישנא קצרה נקטי.

(יז) גמ', ומצולה. פירש רשב"ם ד"ה מצולה בשם ר' חננאל, דהוא קרקעית הנהר שמוציאים בו כסף וזהב. והביא, דיש מפרשים, דהוא מקום לדגים. והשיטה מקובצת פירש, דהוא אגם מים כבריכה בתוך החצר, וראוי לשרות בו פשתנו. או שנאספים שם המים, ומשקה מהם גינתו ופרדסו.

(יח) רשב"ם ד"ה לא קנה, בתוה"ד, והיינו טעמא דמהאי קרא נפקא לן וכו'. העיר המרומי שדה, אמאי מייתי קרא דכתיב גבי זכיית ארץ ישראל דהוי מתנה, הא הכא איירינן במכר דשאני ממתנה, כמו שכתבו הרשב"ם לעיל (כג:): ד"ה אותה קנה, והתוס' (שם) ד"ה אותה קנה. וכתב, דצריך לומר, דמתנת ארץ ישראל שעומדת לישראל דמיא למכר. והוסיף, דאף דקיימא לן (בעמוד ב') דלוקח שהחזיק בקרקע זו קנה זו ואפילו חולסית ומצולה, משום דסדנא דארעא חד הוא. מכל מקום בלוקח ב' חצירות או ב' עירות לא מהני חזקה באחת לאידך, דומיא דארץ ישראל שהוצרכו לישב בכל עיר בפני עצמה.

(יט) רשב"ם ד"ה כיון שהחזיק, בתוה"ד, והא דאמרינן בחזקת הבתים שני שדות ומצר אחד וכו' לא תקשי לשמואל וכו'. והרש"ש תירץ, דהתם מימרא היא, ואפשר לומר דלא סבר לה.

(כ) בא"ד, שם. העיר הרש"ש, דהוה מצי לאתווי משמואל גופיה דסובר לעיל (נד.), דהכיש מכוש אחד בשדה המסויימת במצריה, לא קנה אלא מקום מכושו בלבד.

דף סז ע"ב

(כא) גמ', החזיק בחולסית קנה מצולה וכו' דסדנא דארעא חד הוא וכו' קא משמע לן. עיין לעיל אות יח.

(כב) גמ', בתולות אמר רבי יוחנן כלונסות של ארו ששמעמידן בהן את הקורה. פירש התפארת ישראל (יכין אות כח), דאותן כלונסות של ארו עשויים מבתולות שקמה. [וצריך עיון מהא דאיתא לקמן (פ:), דעשרה מיני ארוים הם, ולא הזכרה שקמה עמהם, ובמתניתין קתני דהוּו מעץ ארו. (א.ר.) אמנם התוס' בראש השנה (כג.) ד"ה ארבעה כתבו, דבירושלמי איתא שהיו כ"ד מינים, וכן ציין שם הגרע"א בגליון הש"ס למדרש רבה (שמות פל"ה)].

(כג) גמ', גלגל חומרתא. פירש רשב"ם ד"ה חומרתא, דמגלגלין בה את הקורה להעלותה ולהורידה. והערוך (ערך גלגל) פירש, דהיא אבן גדולה שיש בה נקב, ומכניסים אותה בראש הקורה השוכבת על הזיתים בשביל שתכביד. ומשום הכי נקראת "חומרתא", שעשויה כטבעת שיש בה נמי חור, ונקראת נמי "חומרתא", כדאיתא במועד קטן (יב:). [ומשום הכי נקראת "גלגל", דעשויה כעין גלגל].

(כד) גמ', ולא את השקין ולא את המרצופין. פירש רשב"ם ד"ה ושקין ומרצופין, דלא מכרם משום דמטלטלי נינהו, וכל מילי דמיטלטלי אינם מכורים. והשיטה מקובצת בשם הרב"ד כתב, משום דיכולים להכניס הזיתים בסלי נסרים. ומשום הכי נמי מכורים הנסרים.

(כה) גמ', רבי אליעזר אומר וכו' שלא נקרא בית הבר אלא על שום קורה. כתב היר"מ (אות ו), דרבנן סברי, דאף דהכי הוא, מכל מקום "בית הבר" מכר ולא בד עצמו.

(כו) מתני', את הנסרין. פירש רשב"ם ד"ה הנסרים, שנותנין על גבי קרקע המרחץ, ועומדין עליהם הרוחצים שלא יכוו רגליהם מחום הקרקע, אי נמי שלא יטנפו רגליהן. והתוס' ד"ה לא מכר פירשו, דהם נסרים שמכסים בהם את המים החמים. והרע"ב (פרקין מ"ו), והרמב"ם (פירוש המשניות פרקין מ"ו) פירשו, דהם לוחות שמניחים עליהם הבגדים.

(כז) מתני', ואת הספלין. פירש רשב"ם ד"ה ספלים, לתת בהן מים לרחוץ. ור"ע מברטנורא (פרקין מ"ו), והרמב"ם (פירוש המשניות פרקין מ"ו) גרסו, "ואת הספסלים". ופירשו, דהם כסאות לשבת עליהם בבית המרחץ. וביאר התפארת ישראל (יכין אות לד), דיושבים עליהם כדי להזיע.

(כח) גמ', וילאות. פירש רשב"ם ד"ה וילאות, דהוא מסך כנגד הפתח. עוד פירש, דהוא בגד שמסתפגים בו. והרמב"ם (פירוש המשניות פרקין מ"ו) פירש, דהוא כעין יריעה, וחוגרים אותו כסינר, כדי לכסות הערוה במרחץ.

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרק היומי" בעיון!!!

זמני השיעור בדף היומי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית המדרש "משכן אהרן" שע"י חניכי ישיבת פוניבז' מודיעין עילית ת"ו

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...
יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (ה"ח כאהבת חסד ח"כ כפ"ט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©